Biskup Josef Hlouch – známý i neznámý

Martin Weis

V roce 2012 jsme si připomínali 110. výročí narození a 40. výročí úmrtí devátého českobudějovického biskupa Josefa Hloucha. Českobudějovická diecéze tento rok vyhlásila za „Rok Biskupa Hloucha“, který se započal 25. března 2012 a byl ukončen 9. června 2013. Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích se také zapojila do oslav tohoto roku a uspořádala ve spolupráci s Biskupstvím českobudějovickým ve středu 24. dubna 2013 sympozium „Život a dílo biskupa Josefa Hloucha a jeho poselství dnešku“. Tištěným výstupem z tohoto sympozia jsou následující příspěvky přednášejících upravené do formy studie. Tyto příspěvky na sebe tematicky navazují a navzájem se doplňují.

Prvním příspěvkem je tato studie, která si klade za cíl, jak již napovídá sám její název, odpovědět na otázku, co je o biskupu Hlouchovi již známo a co dosud ne. Studie je rozdělena do tří částí. V první pohlédneme na to, co již bylo o biskupu Hlouchovi napsáno, a v druhé představíme stručný průřez životem biskupa Josefa Hloucha. Třetí část pak poukáže na bílá místa a výzvy pro badatele do budoucna.

1. LITERATURA O BISKUPU HLOUCHOVI

První stručný životopis, jakýsi medailónek, Josefa Hloucha nalezneme v úředním věstníku českobudějovického biskupství, a to při příležitosti jeho nástupu do funkce diecézního biskupa v roce 1947. Zde v rozsahu několika odstavců se stručně popisuje původ biskupa, jeho studentská léta v semináři, přehled kněžské praxe a akademické dráhy. Zmíněna byla i některá literární díla Josefa Hloucha v edici Rozséváč či jeho proslulá kniha *Konverse a konvertité*. Tento text měl duchovním českobudějovické diecéze a jejich prostřednictvím i diecézánům přiblížit profil postavy nastupujícího biskupa.¹

¹ Srov. *Acta Curiae episcopalis Bohemo-Budvicensis* (dále ACEB), č. 7 (1947): 35.

Další stručný životopis v rozsahu dvou stran přinesl až proslulý církevní historik Jaroslav Kadlec ve svém přehledu dějin českobudějovické diecéze. Postavu devátého českobudějovického biskupa Josefa Hloucha zasadil ve své monografii mezi medailony ostatních diecézních biskupů. Život biskupa Hloucha pojal víceméně jako „volné“ pokračování již zmíněného „úředního“ životopisu Josefa Hloucha z roku 1947, který rozvinul o osobní hodnocení Josefa Hloucha, když o něm hovoří jako o obětavém knězi, který se stal záhy znalcem lidské duše a pod. Po nástupu biskupa Hloucha do českobudějovické diecéze se krátce zmiňuje o biskupově horlivé pastorační činnosti a době internace. Poté přibližuje Hlouchovu knihu rozjímání na každý den „Minutěnka“, která právě vznikla v době odloučení biskupa od diecéze a uvádí některé význačné počiny Hloucha jako diecézního biskupa po návratu do diecéze v roce 1968. Zmiňuje kupříkladu důkladnou vnitřní opravu českobudějovické katedrály sv. Mikuláše a úpravu liturgického prostoru. Tento medailon biskupa Hloucha je velice přínosný i tím, že důkladně probírá problematiku jednání o jmenování devátého českobudějovického biskupa v období druhé světové války, ke kterému pro odpor nacistů nedošlo, a vysvětluje tak dlouhou sedisvakanci biskupského stolce v letech 1940–1947 před jmenováním Josefa Hloucha biskupem.²

Z tohoto zdroje také ponejvíce čerpal ve své encyklopedii českých a moravských sídelních biskupů historik Milan M. Buben. Vzhledem k druhu literatury se jedná o encyklopedický stručný přehled základních údajů z života biskupa Josefa Hloucha. Určitým vkladem autora je zasazení těchto faktografických dat do širších souvislostí z hlediska církevních dějin. Encyklopedie také uvádí biskupův oficiální biskupský znak včetně heraldického popisu.³ Další stručné přehledy Hlouchova života v rozsahu několika odstavců jsou uváděny jako příloha jeho knihy *Minutěnka*.⁴ Karmelitánské nakladatelství též uvedlo krátký medailon Josef Hloucha ve svém třetím vydání populární knihy *Rok se svatými*, a to v rámci kapitoly, která se zabývá problematikou osobností českého národa, u kterých nebyl ještě zahájen beatifikační proces. Biskup Hlouch

² Srov. Jaroslav KADLEC, *Českobudějovická diecéze*, České Budějovice: Knihovna Setkání, 1995, s. 40–42.

³ Srov. Milan M. BUBEN, *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*, Praha: Logik, 2000, s. 110.

⁴ Srov. Josef HLOUCH, *Minutěnka*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012 a Josef HLOUCH, *Minutěnka*, Brno: Kartuziánské nakladatelství Jiří Brauner, 2012.

je tak v čestném sousedství osobností jako Karel IV., Jan Valerián Jirsík a pod. Medailon přináší i hodnocení biskupa Hloucha od neznámého autora jako člověka skromného, nenáročného, ušlechtilého a pevné víry.⁵

Na tomto místě je též nutno zmínit publikovanou disertační práci odborníka na liturgiku Zdeňka Demela. Ten ve své práci mapuje zásahy státní komunistické moci do oblasti liturgického života v jihočeském regionu a okrajově zmiňuje i postavu biskupa Hloucha, zejména v souvislosti s omezováním liturgického života církve komunistickou státní mocí, jako například veřejné bohoslužby diecézního biskupa mimo chrámový prostor apod.⁶

Dlouhodobě se problematice postavy biskupa Josefa Hloucha věnuje zejména autor této studie Martin Weis. Ten ve svých dosud publikovaných monografiích a studiích pojímá postavu Josefa Hloucha jako součást církevních dějin českobudějovické diecéze. Tyto jeho monografie a studie jsou založeny zejména na výsledku bádání v Státním oblastním archivu v Třeboni, okresních archivech jihočeského regionu,⁷ osobním svědectví pamětníků a dokumentech získaných z pozůstalosti biskupa Josefa Hloucha od jeho příbuzných.⁸

⁵ Srov. Vera SCHAUER – Hanns Michael SCHINDLER, *Rok se svatými*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, s. 698.

⁶ Srov. Zdeněk DEMEL, *Pod dohledem církevních tajemníků: Omezování činnosti katolické církve v Československu v letech 1945–1989 na příkladu jihočeského regionu*, Brno: CDK, 2008.

⁷ Jedná se zejména o materiály vzniklé z činnosti tzv. krajských a okresních církevních tajemníků. Tyto archivní materiály jsou deponovány v příslušných okresních archívech jako fondy okresních národních výborů (dále ONV) – církevního referátu. Dále jsou závažné dokumenty uchovávány u příslušných okresních archivů, které obsahují fondy vzniklé z činnosti okresních výborů KSČ. Na krajské úrovni jsou to archivní materiály vzniklé z činnosti nadřízené složky okresních církevních tajemníků (dále OCT), a to státního úředníka krajských národních výborů (dále KNV), u kterých se vžilo pojmenování krajský církevní tajemník (dále KCT). Tyto archivní materiály jsou deponovány ve Státním oblastním archivu (dále SOA) v Třeboni. Jedná se o fondy pod názvem Krajský národní výbor v Českých Budějovicích (dále KNV ČB) a Jihočeský krajský národní výbor v Českých Budějovicích (dále JČ KNV ČB). Další důležité materiály pojednávající o postavě biskupa Hloucha uchovává též fond Krajského výboru Komunistické strany Československa v Českých Budějovicích (dále KV KSČ ČB). Zde se jedná zejména o materiály tzv. ideologických komisí či materiály stranických krajských konferencí – záznamy diskusních příspěvků a referátů delegátů z jednotlivých okresů či náčelníků krajské správy SNB a StB.

⁸ Srov. Martin WEIS, *Minutěnky vzpomínek na pastýře lidu svého*, Praha: Nakladatelství Panevropa, 1999; Martin WEIS a kol., *Kříž pod rudou hvězdou*, České Budějovice: Nakladatelství JIH, 2009; Martin WEIS, *Svědectví dokumentů: Katolická církev v archivních materiálech jihočeských archivů let 1949–1976*, České Budějovice: Nakladatelství JIH, 2009.

V rámci „Roku biskupa Hloucha“ byla vydána roku 2012 kolektivem autorů monografie „Josef Hlouch, devátý biskup českobudějovický: v obrazech a dokumentech“ na jejíž realizaci se spolupodílel i autor této studie. Monografie navazuje na úspěšnou výstavu pořádanou ve dnech 11.–29. června 2012 v Státním okresním archivu v Českých Budějovicích a přináší, jak již napovídá její název, výbor z archivních dokumentů, fotografií a dalších reálií doprovázený odborným textem. Tyto publikované dokumenty včetně komentáře věrně dokumentují život a působení devátého českobudějovického biskupa Josefa Hloucha od jeho narození až po okamžik smrti a pohřbu.⁹

Za velmi přínosnou a objevnou studii dotýkající se problematiky postavy biskupa Hloucha je nutno označit rozsáhlý text doprovazený i fotokopii archivních dokumentů od Petry Gabrielové, pracovnice Archivu bezpečnostních složek MV ČR v Praze. Ta se postavou biskupa Hloucha zabývá ve vybraných a dosud nikde nepublikovaných dokumentech Státní bezpečnosti. Ve studii přináší nové informace o snaze biskupa Hloucha zajistit vedení diecéze tajným generálním vikářem a jeho spolupracovníky za pomoci tzv. mexických fakult. Studie skrze řeč archivních dokumentů také zmiňuje prozrazení celé akce a dokumentuje následné soudní procesy s pomocníky a přáteli biskupa Hloucha.¹⁰

Z populárně naučných článků je nutno uvést text, který se věnuje postavě biskupa Josefa Hloucha a je z pera Františka Koloucha, který je v současnosti doktorandem na PF UK v Praze a jako téma své disertační práce má období internace českých a slovenských biskupů komunistickým režimem, tudíž se ve své rozpracované disertační práci dotýká též období internace biskupa Hloucha v Kadani, Růžodolu u Liberce a na dalších místech.¹¹ Druhý populárně – naučný článek, který se týká rodinných kořenů Josefa Hloucha, byl publikován též v minulém roce, a to

Z novějších cizojazyčných studií uvádím Martin WEIS, „Realisierung der Abschlüsse des II. Vatikanischen Konzils durch Josef Hlouch, Bischof von Budweis,“ *Notitiae historiae ecclesasticae*, č. 1 (2012): 26–36; Martin WEIS, „Josef Hlouch – Zeugnis des Märtyrers im Spiegel der Archivadokumente,“ *Theologos* 14, č. 1 (2012): 55–66.

⁹ Srov. kolektiv autorů, *Josef Hlouch, devátý biskup českobudějovický: V obrazech a dokumentech*, České Budějovice: ČR – Státní oblastní archiv v Třeboni, 2012.

¹⁰ Srov. Petra GABRIELOVÁ, „Biskup Josef Hlouch ve vybraných dokumentech Státní bezpečnosti,“ in *Sborník archivu bezpečnostních složek* 10, Praha: Archiv bezpečnostních složek MV ČR, 2012, s. 171–190.

¹¹ Srov. František KOLOUCH, „Biskupem pod dohledem Státní bezpečnosti,“ *Katolický týdeník* 23, č. 12 (2012): IV.

v diecézním českobudějovickém církevním časopise *Setkání* a je z pera pracovníka Biskupství českobudějovického a regionálního historika Jiřího Černého.¹²

Postava biskupa Hloucha byla v rámci probíhajícího roku oslav zpřístupněna i širokému okruhu posluchačů rozhlasu a diváků televize.¹³

2. PRŮŘEZ ŽIVOTEM BISKUPA JOSEFA HLOUCHA

Josef Hlouch se narodil 26. března roku 1902 v rodině drobného rolníka Jakuba Hloucha a Marie rozené Ošmerové jako páté dítě v rodině požehnané celkem třinácti ratolestmi. Bohužel, dětská úmrtnost byla tehdy velmi vysoká, a tak se stalo, že rodině Hlouchové čtyři děti záhy umírají. Příbuzní biskupa Hloucha na žádost autora studie vydali písemné svědectví o rodině biskupa, ve kterém uvádí, že Hlouchovi nebyli nikterak bohatí. Rodině Hloucha patřilo sice střední hospodářství, které uživilo velkou rodinu, ale pět dcer znamenalo také pořídit pětkrát výbavu a našetřit pětkrát přiměřené věno. Proto se u Hlouchů žilo skromně. Přesto, anebo snad právě proto u dveří domu Hlouchů nikdy nebyl odbyt prosebník, co požadoval alespoň trochu jídla. Podle svědectví se jejich statek lišil od chalup jen větším hospodářským vybavením pro obhospodařování půlky lánu polností.¹⁴

Sám Josef Hlouch, později již jako duchovní, vysokoškolský učitel i diecézní biskup na rodinu, ve které vyrůstal a byl formován, nejednou vzpomínal. Dle jeho svědectví to byla rodina, ve které vládla křesťanská

¹² Srov. Jiří ČERNÝ, „Moravské kořeny biskupa Josefa Hloucha,“ *Setkání*, č. 9 (2012): 4–6.

¹³ Jedná se například o vzpomínkový pořad Rádia Proglas „Všimli jsme si“ vysílaný v pátek 15. června 2012. Pozvání do studia přijali pedagogové Teologické fakulty Jihočeské univerzity prof. Martin Weis, doc. Ludmila Muchová a Mgr. Marta Rynešová. Všichni tři hosté nabídli své osobní vzpomínky na někdejšího biskupa českobudějovické diecéze. Kromě vzpomínek pamětníků také v rámci pořadu zazněl autentický hlas biskupa Hloucha z archivních nahrávek. V televizi Noe byl 18. ledna 2013 vysílán diskusní pořad „Kulatý stůl“, ve kterém diskutovali hosté z Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích prof. PaedDr. ThLic. Martin Weis, Th.D., církevní historik a doc. PhDr. Ludmila Muchová, Ph.D., náboženská pedagožka. Hovořili nejenom o životě biskupa Hloucha či jeho odkazu, ale i o tom, jak českobudějovická diecéze prožívá rok, který je mu věnován. V průběhu pořadu také odpovídali na četné telefonické dotazy diváků do studia.

¹⁴ Srov. písemné svědectví Anny Zbořilové a Pavla Zbořila ze dne 1. 3. 2013, dokumentace v majetku autora.

láska, krásná harmonie, úcta k manželskému stavu a jeho závazkům, rodina, kterou stmelovala hluboká křesťanská víra, ne jen formální, ale praktikovaná v létech radostných i těžkých. Nejednou Josef Hlouch vzpomínal na své dětství, účast na náboženských obřadech, svého tatínka, který jej spolu s maminkou vodil na poutní mariánská místa.¹⁵ Lze konstatovat skutečnost, že právě zde, v dětství, u rodičů, lze hledat kořeny hluboké a niterně prožívané mariánské spirituality Josefa Hloucha, kterou se vyznačoval jako kněz i později jako českobudějovický diecézní biskup, který si za své heslo vyvolil slova „Skrze Marii k Ježíši“.¹⁶ Povinnou školní docházku absolvoval Josef Hlouch v Lipníku. Pokud pohledneme do katalogu ze školy v Lipníku, zjistíme, že malý Josef z výuky náboženství obdržel dokonce trojku. Těžko říci, zda Josef Hlouch byl pouhým neposedou, který pana katechetu zlobil, či zda se na této známce nepodepsala jistá strnulost náboženského vzdělávání v c. a k. rakouském školství. Po studiích v arcibiskupském gymnáziu a pobytu v chlapeckém semináři v Kroměříži vstoupil roku 1922 do kněžského semináře v Olomouci. Na kněze byl vysvěcen 5. července 1926 arcibiskupem Prečanem. Jako novokněz byl poslán do Spálova a ještě téhož roku v září do Kladek u Prostějova a v prosinci jako administrátor do Jesence. V září roku 1927 se stal kooperátorem v Branticích u Krnova, rok na to expositou v Olomouci-Hodolanech. Jaký byl Josef Hlouch jako mladý kněz? Jistou odpověď nám dá jeho vzpomínka na působení v Hodolanech, kde zažil i vyloupení kostela včetně svatostánku a zneuctění eucharistie:

¹⁵ Tak kupříkladu takto po letech ve své homilii na svátek Těla a Krve Páně vzpomíná na průběh oslav doma v Hodolanech: „No už předtím, no tak měsíc, líčily se štíty domů, upravovaly se zahrádky a večer před Božím Tělem takové to ty špuntíky – družičky – vídaly jsme na lukách, jako včeličky uměly dlouho zjistit, kde už jsou kvítečka a trhaly si pro Ježíška na průvod s Božím Tělem. A na dvoře se zametalo a na silnici a na návsi, no a samozřejmě, my kluci nejvíc jsme počítali, z kolika hmoždírů se bude zítra střílet. A byl průvod potom, tak slavný průvod, pod baldachýnem Velebná svátost, kněžstvo, družičky, zvony, zpěvy, obláčky kadidla a průvod a průvod tak veliký. A ke všem světovým stranám Velebnou svátostí se žehnalo a prosby lidu, aby Pán Bůh odvrátil metlu moru, hladu, války, neúrody a nepokojných časů.“ Homilie biskupa Josefa Hloucha přednesená v Českých Budějovicích roku 1972 na svátek Těla a Krve Páně, přepis magnetofonového záznamu, dokumentace v majetku autora.

¹⁶ Jaroslav Kadlec uvádí, že právě láska k Nejsvětější svátosti a k Panně Marii jej provázela již od dětských let a zůstala mu trvale. Srov. Jaroslav KADLEC, *Českobudějovická diecéze*, s. 42.

Hodolany byly pro mne tvrdou líchou. Byl jsem mladičkový, dva roky v duchovní správě, když jsem tam přišel. Ale s náboženským životem nebylo možno pohnout. Hodolany neměly dobrou pověst. Jednou mě hrozně zbolelo, když noviny napsaly, že nejvíce kasařů se rekrutuje z Hodolan. A s hlubokým dojetím uvažuji, že Bůh odpustí i zneuctění vlastního Syna, jestliže to povede k obrácení se lidu, ke křesťanskému životu. Kostel nám záhy nestačil a my naplánovali jeho přístavbu. Býval plný. I na večerních modlitbách (3× týdně) jsem napočítal 300 přítomných.¹⁷

Josef Hlouch v roce 1934 vydal knihu *Problém odpadu od církve* a v roce 1940 *Konverse a konvertité*. Materiál k těmto literárním dílům čerpal ze své životní praxe, vždyť za svého působení v Olomouci-Hodolanech přivedl zpět ke katolické církvi 461 konvertitů. To nám dává odpověď na otázku, jaký byl jako diecézní kněz. Již tehdy vysoce vynikal jako muž hluboké modlitby a srdcem plným bliženecké lásky. O této skutečnosti svědčí i skutečnost horlivého zapojení Josefa Hloucha do činnosti katolické charity, a zejména jeho horlivá práce v Katolické akci, jak ve své studii podrobně uvádí kolega Rudolf Svoboda.¹⁸

Josef Hlouch byl ale i mužem velkého intelektu. V roce 1934 se stal asistentem bohoslovecké fakulty v Olomouci a téhož roku 15. listopadu byl promován na doktora teologie. Brzy po své promoci se habilitoval v oboru pastorální teologie jako docent, ale uzavření všech vysokých škol 17. listopadu 1939 zabránilo jeho dalšímu působení na teologické fakultě. Během doby okupace se vyznamenal Josef Hlouch jako neohrožený kazatel a exercitátor. Pořádal časté duchovní obnovy, jak pro inteligenci, tak pro dělnictvo. Po skončení druhé světové války byl Hlouch jmenován 1. října 1945 řádným profesorem bohoslovecké fakulty v Olomouci. Jak nám ve své studii připomíná kolegyně Ludmila Muchová, biskup Hlouch se svým dílem také nesmazatelně vepsal i do kapitoly náboženské pedagogiky a katechetiky.¹⁹

Dodejme ještě, že Jaroslav Kadlec pokazuje na důležitost této etapy života Josefa Hloucha, který během svého postgraduálního studia i dráhy vysokoškolského učitele vykrytalizoval v typ kněze, který je znalcem

¹⁷ Vzpomínka Josefa Hloucha na vyloupení kostela v Hodolanech. Originál textu v majetku příbuzných biskupa Josefa Hloucha. Pro dokumentární důležitost toto svědectví uvádím jako přílohu č. 1 této studie.

¹⁸ Viz Rudolf SVOBODA, „Josef Hlouch a Katolická akce,“ *Studia theologica* 15, č. 3 (2013): 184–196.

¹⁹ Viz Ludmila MUCHOVÁ, „Josef Hlouch: Poranění a lék: Impulsy pro současnou náboženskou výchovu,“ *Studia theologica* 15, č. 3 (2013): 231–243.

lidské duše, jejím vůdcem a rádcem, a že tak jmenování Josefa Hloucha na biskupský stolec českobudějovický se ukázalo jako velmi šťastné.²⁰

V létě roku 1947 byl Josef Hlouch papežem Piem XII. jmenován českobudějovickým biskupem. Svého úřadu se biskup Josef Hlouch ujal v neděli 7. září 1947 a neuvěřitelně brzy po svém nástupu do diecéze si získal srdce všech lidí, katolíků i nevěřících. Nevyhýbal se totiž žádnému prostředí a navštěvoval továrny, školy, koncertní síně i fotbalové stadiony. Na fotbalovém stadionu dokonce na požádání sportovců učinil i první výkop. Vbrzku se stal osobností, bez níž nebylo uspořádáno jediné významné akce politického či společenského dění. Jaký byl Josef Hlouch po svém nástupu do diecéze jako biskup? Na tuto otázku nám nejlépe odpoví kádrový posudek vypracovaný církevním tajemníkem v padesátých letech. V tomto posudku je označován diecézní biskup Josef Hlouch jako tvrdý a nebezpečný třídní nepřítel. Tento dokument svědčí nejenom o „politicko-náboženském“ vlivu biskupa Hloucha na široké vrstvy obyvatelstva jihočeského regionu, ale i o tom, že během několika měsíců se stal skutečnou a vřele milovanou osobností duchovního života jihočeského regionu, na kterou Jihočeši nezapomněli ani v době odloučení biskupa od své diecéze v letech internace. Neoddiskutovatelně tento dokument svědčí i o skutečnosti, že biskup Hlouch byl výtečný pastorační teolog, jak zmiňuje kolega Michal Opatrný ve svém příspěvku.²¹

Omezení svobody biskupa Hloucha přišlo na počátku roku 1950, kdy jej začal doprovázet při každém opuštění budovy biskupství agent Státní bezpečnosti. Dopis krajského církevního tajemníka v Českých Budějovicích ze dne 27. února 1950 sice hovoří o osobní ochraně biskupa:

Oznamujeme Vám, že českobudějovickému biskupu p. Dru. Josefu Hlouchovi byla krajským velitelstvím STB nabídnuta osobní ochrana, t.j. orgán, který jej bude na jeho cestách doprovázeti. Jde o opatření proti event. provokačním úmyslům vůči jeho osobě. Žádáme Vás, abyste tuto zprávu vzali na vědomí.

Je ale zřejmé, komu a jak měla tato „ochrana“ sloužit.²² Od dubna 1950 byl biskup Josef Hlouch internován v budově rezidence. O přísnos-

²⁰ Srov. Jaroslav KADLEC, *Českobudějovická diecéze*, s. 42.

²¹ Viz Michal OPATRŇÝ, „Pastorační odkaz biskupa Josefa Hloucha,“ *Studia theologica* 15, č. 3 (2013): 217–230.

²² Státní okresní archiv Tábor, fond Okresní národní výbor Soběslav, materiály odboru pro věci církevní, karton č. 22, inv. č. 206, sig. 370, složka 1950, dopis ze dne 27. 2. 1950

ti izolace biskupa Hloucha v budově biskupství svědčí i dálnopis mezi Krajským národním výborem v Českých Budějovicích a Státním úřadem pro věci církevní v Praze ohledně onemocnění biskupa a nutnosti jeho vyšetření v nemocnici, ve kterém krajský církevní tajemník žádal pro těžkou srdeční nevolnost biskupa jeho odborné vyšetření v krajské nemocnici. Po dlouhé výměně dálnopisů konečně přišla kýžená odpověď: „Prohlídku elektrokardiografem povolujeme, jestliže bude provedena spolehlivým lékařem. Biskup Hlouch nechť je dovezen do nemocnice v přesně vyjednanou hodinu a dobu. Dbejte, aby při této příležitosti se nedostal do jakéhokoliv osobního styku.“²³ Tzv. situační zpráva „o postupu ohledně biskupa Hloucha“ ze dne 11. července 1950 hovoří o tom, že biskup je zcela izolován od okolního světa, s nímž nemá žádné spojení. Na biskupství jsou podle tohoto hlášení pouze členové Státní bezpečnosti jako tzv. biskupova osobní stráž, další dva strážní jsou v přízemí budovy ve vrátnici, administrativní práci na konsistoři vykonávají dva prověření úředníci a že osobní návštěvy se k biskupovi vůbec nepovolují.²⁴ V roce 1952 byl biskup Josef Hlouch v takzvané akci „H“ zcela odstraněn z diecéze a odvezen do opuštěného kláštera v Kadani. Biskup Hlouch na své násilné odstranění z diecéze vzpomínal následovně při svém návratu do diecéze v roce 1968:

Před šestnácti lety, když se mi ztrácelo v oné noci březnové, chladné, smutné a deštivé toto město, já na srdci nesl si velebnou svátost ze své kapličky a žehnal jí městům i dědinám a všem vám. Smutek odloučení však prorážela naděje v Boha tak dobrého, že vrátím se k vám, v biskupský ve svůj chrám, zde že Te Deum zazpívám a znova všem vám požehnám. A dnes je ten den. Velebena budiž přesvatá Trojice, která s námi dle milosrdenství svého jednala. Víím, že jsem byl jen poslán na tvrdší roli, na které může vyrůst ještě zdravější chléb...²⁵

Většinu let svého biskupského úřadu prožil Josef Hlouch jako pastýř, který se za svůj lid modlil a obětoval své utrpení. Můžeme konstatovat, že velkou vzpruhou zmučenému srdci biskupa Hloucha byly dopisy přátel, které občas k němu do internace pronikly. Velice dojmavě do-

pod zn.j. 371/5–25/2–1950–I/5 strojopis, originál parafovaný.

²³ Státní oblastní archiv (dále SOA) Třeboň, fond Jč KNV Č. Budějovice, karton č. 363, sign. 290/2, orig. dálnopis označený číslem 173, bez data.

²⁴ Srov. SOA Třeboň, fond Jč KNV Č. Budějovice, karton č. 84, sign. 370, opis (tzv. průklep), neparafovaný.

²⁵ Srov. Pisemný přepis magnetofonového záznamu kázání biskupa Josefa Hloucha při návratu do diecéze ze dne 9. června 1968, dokumentace v majetku autora.

dnes k nám promlouvá dopis Jakuba Demla, ve kterém literát otevírá své srdce a hovoří slovem naděje.²⁶ K problematice internace biskupa Hloucha mimo diecézi se podrobněji vyjadřuje ve své studii v tomto suplementu kolega František Kolouch.²⁷

Dne 9. června 1968 nastoupil biskup Josef Hlouch opět svůj úřad a dal se do horlivé práce, jak ostatně slíbil ve svém kázání při návratu do diecéze:

Moji drazí, přicházím a podávám vám všem ruce, náruč otvírám a říkám vám, říkám, že jsem cele váš a patřím vám. Hlásím se do práce, která má být ve prospěch vašich duší, pro vaše štěstí, pro všechno krásné. Hlásím se vám, spolubratřím a synům nejdražším, mým kněžím...²⁸

Ve svém nástupním poselství při návratu do diecéze také velmi ocenil oběti kněží z let nesvobody:

Mnozí jste trpěli, posvětili prací a modlitbou doly a dílny a závody a nejednu věznici, ale zanechali jste tam argument víry, která promluvila láskou, pokornou a milosrdnou. Posvětili jste jí ty hlubiny země tou nejednou tichou mší svatou, kterou jste sloužili, když vám spolubratr štětkou nalíčil kříž na černých zádech vašeho kabátu hornického a byla to kasule, byl to ornát krásnější a Bohu jistě milejší než kasule lesklého, třpytného zlata, drahokamy posázená...²⁹

Biskup Hlouch nesoustředil po návratu do diecéze svoji péči jen na své sídelní biskupské město a obnovu katedrály v duchu dokumentů

²⁶ „V Jerusalemě, v Betlémě a všech končinách jeho brali děti matkám v domnění, že se světa odstraní Jméno, které bylo dáno Bohem skrze Anděla. Ale všechno, co se kdy dalo proti Ježíši Kristu, sloužilo jenom k Jeho větší moci a slávě. Cum exaltatus fuero omnia traham ad meipsum. Není jiné cesty do Ráje, než cesta bolesti, jak mi to řekl vzácný P. Hynek Buš z Častohostic, kterému v listopadu amputovali druhou nohu: Modlí se a pracuj a – trp. Když se ho ptali, jak se mu daří, odpovídal: Mám se líp, než si zasluhuji – a byl pořád ke každému veselý. Stařec Simeon jistě přál Panně Marii jen radost a přece řekl: Tvé Srdce pronikne meč. Takové je Tajemství Spásy a – apoštolátu. Vaše Milosti, nemohu Vám odnít bolesti, že jste tělesně odloučen od svých dětí, ale přeji Vám pro nastávající rok radost, kterou Bůh přese všechno dává těm, kteří jej věrně milují...“ Originál ručně psaného dopisu ze dne 1. 1. 1957 v majetku rodiny biskupa Josefa Hloucha.

²⁷ Srov. František KOLOUCH, „Internace biskupa Josefa Hloucha,“ *Studia theologica* 15, č. 3 (2013): 197–216.

²⁸ Písemný přepis magnetofonového záznamu kázání biskupa Josefa Hloucha při návratu do diecéze ze dne 9. června 1968, dokumentace v majetku autora.

²⁹ Tamtéž.

Druhého vatikánského koncilu, nýbrž neúnavně navštěvoval i ty nejdolehlejší farnosti své diecéze, aby zde kázal, biřmoval a především povzbuzoval lid k větší aktivitě v náboženském životě. V období tzv. normalizace bohužel nemocné srdce biskupa Hloucha nevydrželo zvyšující se nátlak představitelů státní správy, jmenovitě tehdejšího krajského církevního tajemníka Drozdka.³⁰

Biskup Josef Hlouch zemřel v pověsti svatosti v sobotu 10. června 1972 v ranních hodinách. Ještě v předvečer své smrti na svátek Nejsvětějšího Srdce Ježíšova celebroidl mši svatou v českobudějovickém chrámu Božského Srdce Páně. Biskup Josef Hlouch, který zemřel nekrvavou mučednickou smrtí, se stal nesmrtelným především díky své neuvěřitelné lásce k lidu sobě svěřenému, kterou dodnes krásně vyjadřuje i citát z jeho závěti, „všechny vás v srdci na věčnost nesu.“³¹

Odpověď na otázku, jak dalece pozitivně byl vnímán biskup Josef Hlouch lidem i většinou kléru v okamžiku své smrti, nám dává promluva z 16. června 1972 nad rakví Josefa Hloucha při pohřbu, kterou pronesl biskup František Tomášek.³²

3. VÝZVY PRO DALŠÍ BĚDÁNÍ

Doposud v této oblasti chybí podrobnější zpracování postavy biskupa Josefa Hloucha v souvislosti s politickými a církevními událostmi na základě pramenů deponovaných v Národním archivu v Praze a dalších

³⁰ Skutečnost závažného zdravotního stavu biskupa Hloucha dokládá například slovo biskupa Hloucha v diecézním oběžníku z ledna 1972, ve kterém doslova uvádí: „Pozdrav a požehnání! Vám, milí spolubratři, i Vaším věřícím. Vřelé díky, vřelé Pán Bůh zaplať za Vaše modlitby, mše svaté a oběti, jimiž jste mně u Pána Boha zachránili život. Byl jsem v nebezpečí života, přijal svátosti nemocných, jak jsem k tomu i Vás vyzýval, kdyby přišla vážná nemoc. Po celý život si budu vědom této přebohaté a mocné almužny, kterou jste mi darovali, a chci se vynasnažit sloužit Vaším duším, jak Pán Bůh dá. Prosím Vás, důstojní pánové, abyste to sdělili i věřícím.“ *Ordinariátní oběžník* č.1 (1972) z 20. ledna 1972, s.1.

³¹ Srov. Martin Weis, „Josef Hlouch – pastýř, který se modlil a trpěl: Nástin obrazu velíkána duchovního a náboženského života jihočeského regionu“ in Kolektiv autorů, *Josef Hlouch, devátý biskup českobudějovický: V obrazech a dokumentech*, České Budějovice: ČR Státní oblastní archiv v Třeboni, 2012, s. 6–9.

³² Přepis magnetofonového záznamu promluvy biskupa Františka Tomáška na pohřbu biskupa Hloucha, dokumentace v majetku autora. Jelikož tento text nebyl dosud nikde zveřejněn, přikládám jej k této studii jako přílohu č. 2.

úzcze specializovaných archivů. Dále nutno uvést, že doposud zůstalo zcela mimo zájem všech badatelů teologické dílo Josefa Hloucha, a to jak jeho monografie věnující se problematice konverze a konvertitů či odpadu od církve, tak jeho příručky z oblasti pastorální teologie a sbírky homilií. Též zůstaly bez hlubší analýzy pastýřské listy Josefa Hloucha jako biskupa českobudějovického a pastorační směrnice pro diecézní klérus, a to jak z období let 1947–1949, tak i z období po jeho návratu do diecéze v roce 1968 z internace.

Jelikož nelze postavu biskupa Hloucha a jeho díla vnímat izolovaně, lze říci, by bylo zapotřebí nejenom sepsání důkladné odborné historické monografie, nýbrž přistoupit ke zkoumání postavy a díla biskupa Hloucha interdisciplinárně.

Tak kupříkladu velkou výzvou pro badatele je myšlenka na základě studia odborné literatury, dobového tisku a výzkumu pramenů dokumentovat na postavě univerzitního profesora a biskupa Josefa Hloucha proměny pastorální teologie, náboženské pedagogiky a teologie spirituality před a po Druhém vatikánském koncilu.

V internetových diskusích různých fór se relativně často objevuje tvrzení, že bylo de facto dobře, když byla v době konání koncilu většina českých biskupů internována komunistickou mocí, neboť se tak nemohla „nakazit duchem koncilního modernismu“. Mezi těmi, kdo byl takto „ochráněn“ před „zhoubným působením koncilu“, je zmiňován i českobudějovický biskup Josef Hlouch. Proto by bylo také velmi vhodné zmapovat a analyzovat na základě archivních dokumentů, jak českobudějovický biskup Josef Hlouch v období po svém návratu z internace do diecéze realizoval závěry koncilních dokumentů ve své pastýřské funkci a nakolik se odrážely i v jeho pastoračních pokynech či homiliích.³³

ZÁVĚREM

Českobudějovický diecézní biskup Jiří Paďour svého předchůdce na biskupském stolci Josefa Hloucha ve svých promluvách několikrát označil za mimořádného svědka víry. Jaký byl hlavní charakteristický rys tohoto svědectví? Při svém nástupu do Českých Budějovic na bis-

³³ Srov. WEIS, „Realisierung der Abschlüsse des II. Vatikanischen Konzils durch Josef Hlouch, Bischof von Budweis“.

kupský stolec Josef Hlouch ve svém pastýřském listu pravil, že nejkrásnější a nejšťastnější srdce jsou ta, která se vyčerpala láskou. Na základě již poznaného z života biskupa Hloucha lze konstatovat, že tím nejvýraznějším rysem životního svědectví Josefa Hloucha byla právě zmíněná blíženecká láska. V době bolestného odloučení od diecéze napsal biskup Hlouch ve své knize *Minutěnka* tato krásná slova: „Tak mnohé je nemožné. Ale to nejnutnější, nejcennější, rozhodující je každému možno, ano, čím větší protivenství, tím víc je možno milovat!“³⁴

PŘÍLOHA Č. 1 VZPOMÍNKA JOSEFA HLOUCHA NA VYLOUPENÍ KOSTELA V HODOLANECH

Vzpomínka na 15. leden 1931 nevymizí z mé paměti. Tentokrát byl vyloupen kostel v Hodolanech, jehož jsem byl duchovním správcem. Ráno o půl šesté jdu do kostela, ale již mi jde naproti kostelník – stařeček Janoušek a říká: „Velebný pane, něco zlého se stalo.“ Rychle do kostela a byl bych narazil na žebř, který visel z kúru. Ještě rychlejší kroky k svatostánku, poněvadž mi šlo o Sanctissimum. Ciborium a monstrance uloupeno. Na červené pokrývce jako v tratolišti krve rozlámané hostie. U stupňů oltáře vypáčené pokladničky. Stejně v sakristii – kalichy pryč i něco z bohoslužebných rouch. Chodil jsem kolem kostela jako beze smyslu. Ihned jsem volal policii, abychom zachránili ne ty nádoby, ale především Sanctissimum, kterého už nebylo. „Unesli Pána mého, nevím kam dali.“ Tak mi znělo myslí a přitom ještě jedna pozemská starost. Co pojištění? Díky Bohu, 50,30 korun pojistka zaplacená. Pak přicházeli lidé a kostelem to znělo jako o pohřbu někoho nejdražšího. Tu promluvila víra toho dobrého lidu. Ten den jsem neměl mši svatou. Oznámil jsem věřícím: „Ta dnešní mše svatá vyžaduje gloria, já bych to nedovedl, dnes by to nešlo.“ A tak jsme se modlili a modlili. Přišel dnes již zemřelý inspektor Kmínek, sňali otisky, pokud ještě byly, ale nebyly dost jasné. Kostel jsme nechali otevřený. Celý týden tam visel ten žebř z kúru a lidé přicházeli. Večer jsme uspořádali smírnou pobožnost. Zpívali při ní olomoučtí bohoslovci. Kázal jsem, ovšem často se mi zlomil hlas. Mimo jiné jsem vyzval lid též k modlitbám za nešťastníky, kteří se toho zločinu dopustili, aby se poznali. Nejvíc k modlitbám za to, abychom našli na-

³⁴ HLOUCH, *Minutěnka*, s. 139.

šeho svátostného Pána, jemuž patří všechna čest a sláva, poněvadž je to vtělený Bůh v zázraku pokory ve svátosti přítomný, ztajený, který má všechno právo na božskou oslavu.

Bylo vyšetřování. Vyzvali jsme věřící, kdo by uvedl nějakou stopu toho nešťastného činu. Bolest neustávala a my se nepřestali modlit. Až skoro po roce se podařilo policii zjistit pachatele. Vyjevila to jedna žena, která byla spojena s pachateli. Poněvadž jsme toužili vědět, jak se vše stalo, vyžádal jsem si dovolení navštívit nešťastníky ve vězení. Byli to dva muži. Jeden starší, už mnohokrát restaný, svedl mladšího a nezkušeného. Stráž ve věznici mi radila, abych k tomu staršímu nechodil, mohl by mi nějak ublížit. Šel jsem tedy k tomu mladšímu. Setkali se prý ti dva kdesi v noci ve městě a ten starší říkal, že by věděl o něčem velkém. No o nějaké pokladně, která nestojí za tu noční práci. A pak vystoupili bočními dveřmi na kúr až na věž, uřezali provazy od zvonu. Na provazy uvázali žebř, který spustili do kostela a po něm tam sestoupili. Právím: „Jak jste otevřeli svatostánek?“ „No, nasadili jsme dláta.“ Ptám se: „Nebylo vám strašně v tom nočním tichu zde pod věčným světlem na místě svatém?“ „No,“ odpovídal tvrdým hlasem ten nešťastník, „mně se zpočátku do toho nechtělo, ale pak už jsem se nezastavil.“ – Ty jizvy na dveřích svatostánku zůstaly. Při vzpomínkách na to jsem hluboce dojat jednou skutečností. Hodolany byly pro mne tvrdou líchou. Byl jsem mladičká, dva roky v duchovní správě, když jsem tam přišel. Ale s náboženským životem nebylo možno pohnout. Hodolany neměly dobrou pověst. Jednou mě hrozně zbolelo, když noviny napsaly, že nejvíce kasařů se rekrutuje z Hodolan. A s hlubokým dojetím uvažuji, že Bůh odpustí i zneuctění vlastního Syna, jestliže to povede k obrácení se lidu, ke křesťanskému životu. Kostel nám záhy nestačil a my naplánovali jeho přístavbu. Býval plný. I na večerních modlitbách (3× týdně) jsem napočítal 300 přítomných. Ale vraťme se do toho vězení. Prosil jsem nešťastníka, aby mi řekl všechno. Samozřejmě, že to zachovám v tajnosti. A také jsem se ho tázal, zda mu neříká něco jeho vnitřní hlas. Jak na to dnes vzpomíná. Řekl, že to neměl dělat. Asi za necelý rok dostanu dopis, který mi poslal tento člověk z vězení. Píše: „Prosím Vás, abyste mě odpustil Vy i Vaši farnici, které jsem tolik zarmoutil tím, co jsem udělal kostelu. Prosím Vás přečtěte tento list veřejně v kostele z kazatelný. A k tomu ještě prosím, já už budu mít brzy trest odpykaný, s lidmi to budu mít jaksí v pořádku, ale ještě s Pánem Bohem bych to chtěl mít v pořádku, neboť já mám malé děti v sirotčinci, opatrují mi je – cituji doslova – ty

andělské bytosti, ctihodné sestřičky. Já bych se jim rád podíval do jejich nevinných očí. Prosím Vás, smiřte mne s Pánem Bohem.“ Samozřejmě vyloupit kostel, zneuctít Sanctissimum, to je hřích, který může odpustit jen svatý Otec, bylo tedy nutno žádat sv. Otce, aby mohl tento člověk dostat rozhrěšení. Dovolení přišlo a já ve věznici kajícího usmířil s Pánem Bohem a podal mu svátostného Pána. A tak tedy, vzpomínka na děti obměkčila srdce toho člověka. Děti byly jeho záchranou před Bohem a lidmi. Šťasten, že měl děti! Ano, potřebujeme děti. Dětem se uměl dívat do jejich nevinných očí. Uměl se zamyslet nad krásou jejich duší – bytly byly oděny v nejhudší hadříky. Umět se zamyslet nad vznešeností těchto duší, neboť jsou chrámem Božím a Bůh v nich přebývá od okamžiku svatého křtu.

PŘÍLOHA Č. 2 PROMLUVA FRANTIŠKA TOMÁŠKA NA POHŘBU BISKUPA HLOUCHA

Pozdravuji všechny přítomné a vítám co nejsrdčněji – především vítám zde přítomného Msgre. Giovanni Kelly, kterého vyslal sám sv. Otec. Pozdravuji a vítám představitele státní správy, kteří zde také berou účast při tomto rozloučení. Pozdravuji a vítám zástupce episkopátu ze sousedního Rakouska. Vítám ostatní ordináře ze Slovenské republiky, kanovníky jednotlivých kapitul a ostatní spolubratry, bohoslovce, osoby řeholní, vás, mládež a ostatní, bratři a sestry!

Jsou zprávy, které můžeme očekávat, a proto nás nepřekvapují, i když jsou bolestné. Jsou však zprávy, které nikdo nečeká, a proto, když přijdou, působí jako blesk. Tak působila zpráva, že v sobotu v ranních hodinách odevzdal svou duši Stvořiteli zdejší biskup dr. J. Hlouch. Ta zpráva se rychle rozšířila nejen zde v Budějovicích, ale všude v Čechách, na Moravě a na Slovensku – i do biskupského města Rožňava, kde zesnulý otec biskup Hlouch měl pohřbívát posledního slovenského římskokatolického biskupa.

Každý, kdo se v životě setkal se zesnulým Otcem biskupem, měl hluboký dojem: to je někdo. Něco zvláštního z něho vyzařovalo nejen jako z člověka, ale jako z kněze. My víme, koho Bůh odvolal. Je to nejen naše bolest, ale bolest všech. Ale jako věřící pokorně se skláníme před Boží prozřetelností: Bože, Ty víš – proč. Buď vůle Tvá! A zde právě konáme

oběť nejsvětější za pokoj jeho duše a potom se chceme s ním rozloučit. Loučení u rakve je vždy bolestné, zejména pro nejbližší příbuzné. Ti vědí, koho ztrácejí. Větší je bolest z loučení, když se loučí početná rodina se svým otcem nebo matkou. Zde se loučí velká rodina duchovní s Otcem Hlouchem. Otec biskup působil na různých farnostech, pak jako profesor na fakultě v Olomouci a pak ve zdejší diecézi 25 let – celkem téměř 50 let kněžského života, kněžské služby – a to už něco znamená. Čteme v Písmu sv., že zástupy se tísnily na Pána Ježíše. Něco podobného bylo také zde v životě zesnulého Otce biskupa. Považuji to za zvláštní milost Boží, že jsem mohl řadu let být v blízkosti, ano, všude, kde byl, zástupy se k němu tlačily. Věděly: to není jen nějaký funkcionář, to není jen ten, kdo hlásá evangelium, ale ten, kdo Krista prožívá do všech důsledků. Ano, tak tomu bylo. Mohl říci se sv. Pavlem: Všem stal jsem se vším, abych Krista získal. Proto bylo jeho životním heslem Pavlovo: Mně žít znamená Kristus a zemřít zisk. Jeho pracovní heslo: Záchrana duší! A do všech důsledků to plnil. Můžeme říci bez nadsázky, že dával po kapkách svou kněžskou krev ve službě Bohu a duším. Ještě večer před smrtí měl mši svatou zde v Budějovicích a potom duchovní promluvu velmi produševnělou, sugestivní. Přítomní netušili, že naposledy slyší živé slovo Otce biskupa a naposledy ho vidí. A ráno Pán povolal jeho duši. Odešel z té krátké pouti, aby přijal jako věrný služebník svou odměnu.

Dovolte, abych vzpomněl na dopis svého spolužáka, který odešel jako misionář do velké oblasti misijní. Vyčerpával se tam ve službě Bohu a bližním. Píše v dopise: Jsem si vědom, že mne Pán brzy povolá. Ale my říkáme: Ten, kdo padne, když se vyčerpá ve službě Bohu, ten strhne deset ostatních, kteří ho zastoupí.

Dovolte, abych to považoval za velkou výzvu zvláště pro diecézi budějovickou: Vy mladí hoši, čeká vás seminář, čekají farnosti, čeká diecéze: „Kdo na moje místo, kdo zvedne můj štít?“ – Vy mladí, pochopte při posvátné památce Otce biskupa, který tomuto dílu zasvětil celý svůj život a byl si toho vždy vědom – a to do všech důsledků – že mu bylo svěřeno poslání to nejsvětější, jaké je člověku možno. Častěji rozjímal o slovech Kristových, které řekl apoštolům: „Jako mě poslal Otec, tak i já posílám Vás...“ Kristus tehdy viděl nejen apoštoly, ale i ty ostatní, viděl i Otce biskupa Josefa Hloucha. Jeho pohled cítil Otec biskup na sobě dlouho, a proto tak samozřejmě šel touto cestou svého života a byl si vědom, že jeho vzorem je Kristus, o němž čteme v Písmu svatém, že přišel, ne aby mu bylo slouženo, ale aby sloužil a dal svůj život za mnohé.

Ano, to byl Otec biskup Hlouch. Tak ho vidíme, když se dával v nevelké farnosti na Moravě, pak v Hodolanech, pak na Cyrilometodějské fakultě v Olomouci. Tak ho vidíme, když přistupoval denně k oltáři. Když křtil, pohřbíval, když navštěvoval nemocné, když denně přijímal svátostného Krista s otevřeným srdcem – tak ho vidíme, když mluvil na různých místech v Čechách, na Moravě a Slovensku. Tak ho vidíme, když vedl exercicie, tridua, misie, obnovy. Když se roznesla zpráva, že tam bude mluvit Otec Hlouch, byla to výzva. Byl si vědom závazku: Běda mně, kdybych nehlásal evangelium! Hlásal vždy moudře. Věděl, co znamená *aggiornamento*, co znamená dialog. Měl pochopení se dorozumět v rámci možností, ale když šlo o principy, o neměnné zásady, pak se ukázal, že není žádný konformista. Věděl, že to znamená nejen hosa-na pro něho, ale i to, co slyšel Kristus: Ukřížuj! A docela samozřejmě to přijal. Stal se za nás za všechny obětí smírnou. Ukázal celým svým životem, že touto cestou následování Krista se kříž donese nejen na Kalvárii, ale i k slavnému vzkříšení. Jemu Kristus může říci: Já jsem Alfa a Omega, já jsem první a poslední, začátek a konec. Jen Kristus má a bude mít poslední slovo v životě každého z nás, našich rodin a všech národů.

Tím, že Otec biskup věrně sloužil Bohu a duším, tím věrně sloužil i svému národu. Je důležité, aby národ měl velký potenciál ekonomický, politický i kulturní, ale neméně důležité, aby měl potenciál mravní. Je známo z dějin, že i velké národy s velkým ekonomickým potenciálem zahynuly, když ztratily sílu mravní a na jejich místo nastoupil národ, který měl více síly mravní. Věrným plněním povinností kněze a biskupa prokázal Otec biskup největší služby svému lidu, svému národu. „Nezhyne národ, jenž věřit neustane...“ Proto dnes prosme: „Dědictví otců zachovej nám, Pane!“ – To byl Otec biskup – věrný syn církve, věrný syn svého lidu a svého národa.

Bishop Josef Hlouch the Known and Unknown

Key words: Bishop Josef Hlouch; the Communist Regime; South Bohemian Region; Archive Documents

Abstract: The ninth bishop of České Budějovice, Josef Hlouch, undoubtedly ranks among the most renowned personalities of both the spiritual and religious life of the South Bohemian region. We commemorate the 110th jubilee of his birth and the 40th jubilee of his death in 2012. This year has been declared 'the year of Bishop Hlouch' by the South

Bohemian diocese. What do we already know about Bishop Hlouch and what don't we? Thus far, two concise monographs, a few brief entries in encyclopedias, several studies, memoirs, popular articles and both television and radio programmes has been created. It is apparent, however, that a number of events from his life are still hidden in archive documents. This study therefore aims at both summarizing the existing results of research on the life and work of Bishop Josef Hlouch and suggesting resources for further possible research on his life.

prof. PaedDr. ThLic. Martin Weis, Th.D.
Katedra teologických věd
Teologická fakulta Jihočeské univerzity
Kněžská 8
370 01 České Budějovice